

Krugman om Trump

Månedsbrev 1/2017

Vil Amerika utvikle seg til en korrupt nasjon ledet av egoistiske og skruppelløse folk? Som setter sine egne økonomiske interesser foran alle andres.

Arne Jon Isachsen
Centre for Monetary
Economics (CME)

For noen få år siden var det ikke mange i Norge som visste hvem Donald Trump var. Det vet vi alle nå – og mange av oss skjelver i buksene. Mon tro hva USAs nye president vil finne på de nærmeste uker, måneder og år?

Vemmelse, frykt og beven

Professor Paul Krugman ved City University i New York, kjenner norske økonomer godt til. Om vi ikke har studert så nøye hans teoretiske bidrag om internasjonal handel, som brakte ham Nobelprisen i økonomi i 2008, har de fleste av oss lest noen av hans debattinnlegg i New York Times. Her er han mer enn ivrig – med gjerne et par innlegg hver uke, år ut og år inn.

Hvordan ser Krugman på Trump? Med vemmelse, frykt og beven.

Vemmelse fordi Krugman mener måten Trump har kommet til makten ikke er legitim. Hacking av demokratenes valgkamp fra russisk side, samt FBI-sjefens utsagn halvannen uke før valget om at Hillary Clinton muligens hadde gjort mer tabber med sin e-post, var mer enn nok for å frata Hillary seieren, mener Krugman. Om én prosent av velgerne i Michigan, Wisconsin og Pennsylvania hadde stemt for Hillary i stedet for Donald, ville USA nå hatt sin første kvinnelige president. Eller om CIA i forkant av valget hadde gått ut med opplysninger om at russiske hackere hadde intervenert i det amerikanske valg på måter som fremmet Trumps kandidatur, ville det trolig ha vippet valget i demokratenes favør. «Et skammelig

valg», kaller Krugman det hele. Men det kan ikke gjøres om igjen.

Frykt og beven fordi Krugman ser for seg en økonomi, som etter et kort oppsving, vil bli preget av lavere vekst og skjevere fordeling. Og fordi han frykter at Amerika kan utvikle seg til en korrumpert nasjon ledet av egoistiske og skruppelløse folk. Som setter sine egne økonomiske interesser foran alle andres.

Kreativ finansiering av ny infrastruktur ...

Donald Trump har annonsert at han over ti år vil bruke tusen milliarder dollar på å utbedre infrastrukturen i USA. Det trengs. Veier og broer, flyplasser, tog og t-baner, så vel som nettet for overføring av elektrisitet er mer slitt enn godt er. Her trengs en innsats, både ved bygging av nytt og ved oppgradering av eksisterende.

«Et skammelig valg», ... men det kan ikke gjøres om igjen.

Hvordan skal dette løftet finansieres? Ikke slik det vanligvis gjøres, nemlig ved at staten og myndigheter lokalt sørger for finansiering av tiltak som det blir besluttet å iverksette, ved nye offentlige lån og ved økte skatter. Nei, finansieringen Trump ser for seg er privat, stimulert ved skattekreditter. Det gjelder å få private utbyggere på banen som, etter at investeringene har funnet sted, kan hanke inn dollar i avgifter fra de private brukerne. Man betaler for bruken av den nye broen, snarere enn ved at betalingen tas over skatteseddelen,

i form av økte skatter nå, eller ved økte skatter senere til betjening av lån myndighetene tar opp i dag.

Her er en uhellig allianse mellom kapitalister og stat, mener Krugman. Folk og foretak med skattbare overskudd vil melde seg på som investorer for på den måten å få skatten ned. Hvorvidt de har noen erfaring med investeringer i infrastruktur, teller lite. Videre vil måten skattefordelen ved investeringer i infrastruktur skal beregnes på ytterligere komplisere et allerede altfor innfløkt skattesystem. Et opplegg som trekker til seg de korrupte, og som kan se ut som om det er laget for dem, antyder Krugman.

Til sist, brukerfinansiering virker regressivt, det vil si vil bidra til større forskjeller. Jørgen Hattemaker og Kong Salomo betaler det samme hver gang de kjører over den nye broen. Finansiering over skatteseddelen ville bety at de med høy inntekt betaler mer.

... vanskeligere å finansiere vedlikehold

Et ytterligere problem ved denne måten å finansiere utbedringer i infrastrukturen på, er at prosjekter som kun kan påregnes å gi en kontantstrøm ved avgifter eller lignende, kommer på tapetet. Men det vil sjelden være de som samfunnet har mest behov for. Vedlikehold gir mer til samfunnet per dollar enn nyinvesteringer i mange sammenhenger. Og er det egentlig heldig at private ender opp som eiere av vannkraft, broer og veier? Nei, mener to tredjeparter av amerikanere som var med i en spørreundersøkelse om saken.

På toppen av dette – og temmelig bittert – er den 180-graders vendingen det republikanske parti har tatt hva gjelder bruk av offentlige midler. Mens president Obama i åtte år kjempet i motbakke for midler til økte investeringer i infrastruktur, er dette, med en republikaner i Det hvite hus, igjen kommet på dagsorden. Men med arbeidsløshet i USA som nå, omsider, og med Obama som landets president, er kommet ned på sitt laveste nivå på flere tiår, er tiden gått ifra det stabiliseringspolitiske argumentet for slik satsning.

Et opplegg som trekker til seg
de korrupte

Handelskrig rundt hjørnet?

Et annet felt som Krugman er ytterst skeptisk til hva den nye administrasjonen i USA vil finne på, har med internasjonal handel å gjøre. På dette punktet har presidenten meget store fullmakter. Han kan begrense importen dersom den kan «svekke den nasjonale sikkerheten»; han kan ilegge toll «om USA skulle ha store og alvorlige underskudd på betalingsbalansen»; og han kan endre tollsatser om andre lands regjeringer iverksetter «unjustifiable» tiltak. Hvem bestemmer om slike forhold er relevante? Presidenten selv.

Vil president Trump gjøre noe i denne retningen? Må vel nesten det om han skal oppfylle sine valgløfter. Og videre – siden han ser på handel mellom land som et null-sumspill – vil han lett ende opp med å mene at USA vil være tjent med å skjære ned på

importen fra land som Kina og Mexico. Som man må påregne vil ta igjen. Og en handelskrig er over oss.

... å ha en løgner i Det hvite hus
er ingen spøk

Hver dag forsvinner om lag 75.000 jobber i USA. Men omtrent like mange skapes. Hvorfor det? Fordi USA har en fleksibel og omstillingsdyktig økonomi (men med store problemer hva gjelder fordeling). Når Trump lykkes med å presse Ford til å investere i Michigan i stedet for i Mexico, og på den måten skape syv hundre nye arbeidsplasser i Amerika, er det helt uinteressant i det store bildet. Slik forsøk på styring på mikronivå bør Det hvite hus holde seg for god for, mener Krugman.

Innbyggerne i karrige Villa de Reyes i Mexico som hadde sett for seg mange nye arbeidsplasser for produksjon av nye biler, er ikke glade.

Pressen må skjerpe seg

Til sist, professor Paul Krugman er kritisk til pressens og medias rolle i USA generelt og under den siste valgkampen spesielt. En ting

er "fake news", kort og godt løgner og usannheter. En annen ting er overskrifter i respektable aviser og tidsskrifter som gjentar usanne utsagn fra presidenten. Ettersom mange nøyer seg med bare å lese overskrifter, får de ikke med seg resonnementene noen avsnitt lenger nede der usannheter avsløres.

Pressen må være robust og vise mot. Som Gideon Rachman skriver i Financial Times den 24. januar, å ha en løgner i Det hvite hus er ingen spøk. Donald Trump startet sin politiske karriere med en løgn – påstanden om at president Barack Obama ikke var født i Amerika og følgelig uten rett til å være landets president. Og fortsetter på samme galeien.

I et demokrati må pressen, lovgiverne og den dømmende myndighet bevare sin uavhengighet i forhold til den utøvende makten. Tøffe tak venter.

31. januar 2017

Home Page: <http://home.bi.no/fag87025/>